

Izhaja
10. in 25. dne
vsakega meseca.

Stoji za
celo leto 3 gld. —
pol leta 1 „ 60
četrť „ — „ 80
Posamozne štev.
15 kr.

Oznanila
tkrat natisnena
od vrste 15 kr.

Naročnina,
oznanila in reklamacije
pošiljajo se
upravnistvu
v Maribor.

Odrpte rekla-
macije so
poštne proste.

POPOTNIK.

Glasiło

„Zaveze slovenskih učiteljskih društev“.

Izdajatelj in urednik:

M. J. Nerat, nadučitelj.

Spisi in dopisi
pošiljajo se
urednistvu
v Maribor,
Reiserstrasse 8.

Pisomom,
na katera se želi
odgovor,
naj se prdene
primerna poštna
znamka.

Na anonimne do-
pise se neoziramo.

Nepravilna pisma,
se ne sprejemajo.

Rokopisi
in na
očno postalo kajige
se ne vračajo.

Pouk v realijah-vzgojevalna sila.

(Ludovik Černej.)

(Konec).

Avstrija, ta prekrasna Avstrija! Otroci jo naj spoznajo, da jo bodo tem bolj ljubili! V zemljepisnem in prirodopisnem pouku seznanimo jih, kolikor možno v vsih točkah natanko ž njo! Z živo besedo povečujemo njeno lepoto in naravno bogastvo! Ko pa govorimo o viharjih, ki so divjali nad njo, slišimo o raznih vojskah, katerih prezreti ne moremo. Pravi učitelj vedel bo uravnati svoje podavanje takó, da ne bo ž njim budil grozovitosti, ampak le navdušenje, darovati za dom imetje in kri.

A tudi svoj rod ljubi pravi človek. To ljubezen naj goji posebno zgodovina in zemljepis. Naši učenci naj zvedo, kako dolgo smo že gospodarji te zemlje, na kateri prebivamo, gospodarji pravim, a ne tujci, ne sužnji! Zvedo naj nadalje, da nismo osamljena trohica, broječ komaj blizu poldrug milijon duš, ampak člen mogočnega slovanskega plemena, ki ne zaostaja za nobenim narodom na svetu, kojemu solnce skoraj nikdar ne zajde! Jezik posameznih slovanskih rodov je sicer površno različen, a to je nastalo le vzbok oddaljenosti, kakor nastanejo na pr. razna krajevna narečja, veže pa nas mogočna korenina in debló, in zato veje slovanskega drevesa, segajoče med tuje narode, naj si še tako trpé, vendar krepko ženó. Vse to izvej naša mladina in uči se, ljubiti posebno svoj rod in svoje brate. Navdaj jo krepka, značajnežu prepotrebna samozavest!

A dajmo vsakemu, kar mu gre! Ne zakrivajmo učencem vrlosti drugih, posebno sosednih narodov! Naši učenci naj se uče ljubiti svoj rod in spoštovati tuje, kateri so spoštovanja vredni! Vzgoja bodi vseskozi narodna, a ne neti slepega sovraštva do drugih narodov nikdar!

Resnicoljubnost goji posebno zgodovinski pouk; zato pa se mora tudi izvrševati, kakor resnica zahteva. Naj nikakor ne poskuša kaj olepšati, hoté tako doseči večji uspeh!

Pokorščino, pravičnost in odkritosrčnost takisto povspešuje najbolj zgodovinski pouk. Važno je le, da zna učitelj izbirati primerno snov in jo primerno podavati. Mladi duh hrepeni po vzorih, treba je le, da mu prave podamo!

Varčnosti uči nas jasno narava. Poglejmo si na pr. žitno bilko! Tako je sestavljena, da bi je iz manj snovi tako čvrste noben človek sestaviti ne mogel.

In živalska drobovina zložena je na pr. tako umetno, da bi je ne bilo možno spraviti v manjši prostor, ne, da bi se motila nje funkeija. Tudi v zgodovini slišimo o vrednosti varčnosti, a poleg tega zopet o veličastju, požrtvovalnosti o pravem času.

Delavnosti, marljivosti in vztrajnosti se lahko učimo od marsikatere živalice. Vzaimo le bučelo, ali mravljo: koliko se peha in trudi za-se in za svoj rod! Uči nas pa

tudi povestnica, kako so napredovale posamezne slavne osebe in celi narodi le vsled vztrajne marljivosti.

V zemljepisju pa bomo zopet govorili o primorani delavnosti ubogih narodov na pr. Kitajcev, ki se ubijajo in ubijajo pri najslabeyši hrani in lakote mro, ker jih je vse prenapolnjeno. Slišali bomo še tudi o krajih, ker neusmiljeno žgó solčni žarki in zopet o takih, kjer je skoraj večni mraz. In budili bomo zadovoljnost v naših učencih, ki je je dandanes, žal, tako malo na svetu. Ko jim bomo razkazovali, da na pr. tudi v Ameriki „ni jela brez dela“, ampak, da se je treba tamkaj navadno še bolj truditi, nego pri nas, zraven pa zapravljati — pod nam neugodnim podnebjem, na pr. v Braziliji — ljubo zdravje; ko jih bomo nadalje poučevali, kako bi se dalo marsikaj boljše narediti, marsikak prostor, ki nam zdaj ne prinaša nič, izvrstno izkoristiti itd., prepričali bomo gotovo, da se ne bodo dali poznej naši učenci premotiti, kakor stotine in stotine ljudi, ki zapuste svojo rodno zemljo in hite čez širno morje iskat svoje sreče, a se navadno še nesrečnejši vračajo domu, če jih ni pokrila morda prezigodaj daljna, tuja prst ali pa jih niso požrli lakotni morskí valovi.

S takim in sličnim poukom prepričaj učitelj deco, kako resničen je pregovor: „Ljubo doma, kdor ga ima“.

O nravnosti naj se v ljudski šoli po mojem mnenju le malo govori in to jako previdno.

Celo prezreti pa tudi tega ne moremo. V zgodovinskem pouku bomo omenili narodov, na pr. Rimljanov, kojim se je klanjal skoraj ves tedanji svet, dokler so trezno, pamentno živeli. Ko pa je izginila treznost in prevzela ljudstvo in vladarje požrešnost in razuzdanost, izginila je kmalu ta moč in vse je propalo.

Kakó se naj spoštuje starost, uče nas Grki, Kleobij in Bitom na pr. pa prave otroške ljubezni do starišev.

Še nekaj važnega! Otroku je nekako prirojena strast, da bi vse razdril. To opazujemo že pri dojenču. Daj mu cvetico, razstrga jo z vidnim veseljem, in kar dobi, vse bi razdjal! In ta strast raste. Kolikokrat opaziš šolarja, da klati med potom nedolžne rastline. Odbija glavice cveticam, trga žitno klasje, tepta nalašče travo itd. Kolikokrat se celo prigodi, da vzamejo dečki mladiče iz gnezd, jih mučijo in pobijajo. Preljubi, to je žalostna prikazen, in ako se ji ne pride o pramem v okom, konča premnogokrat s potikanjem po ječah ali gujanjem na vislicah!

Starišev in tvoja dolžnost, učitelj, je, da se ji ustaviš z vso silo. Sréna beseda čustveno olikane matere izda s prva največ. Žalibog, da je takih mater malo! — Pozneje se posreči rešitev najbolj učitelju.

Pri tem ga izvestno podpira prirodopisni pouk. Ako bo učenec uvidel, kako čudovito je ustvarjena najpriprostejša bilka, ako bo nadalje slišal, da tudi živali natanko čutijo vsako bolečino, odprlo se mu bo gotovo srce in opustil bo svojo grdo razvado. Jaz nisem za tisto prisiljeno čustvovanje, kakor n. pr. pisatelj „Slavoja in Ljudmile“, ki je neznano srečen, da izpusti njegov gojenec — po njegovem posredovanju — metuljaškodljivca; ne, s škodljivci le preč, a mučiti — Bog varuj!

In da končam. Ko govorim o človeškem telesu in popišem roko, ta stroj vseh strojev, ki je izvrševatelj uma, ki je vse naredil, kar je naretega, ki pošilja misli po svetu, pomaga pri nebeško sladki godbi in ustvarja prekrasne slike, tedaj spregovorim zamišljeni deci: „Otroci, glejte, tako modro je ustvaril dobri Bog človeško roko, da nam more služiti vsakdanji kruh, razširjati omiko in iznajdbe in vedriti duhá! Ali ni človek dolžen, da sklene časih te roke, zahvaljuje se Stvarniku za Njegovo neskončno milost in dobroto? Bog ti je dal roki, da ju prosto rabiš sebi v srečo, bližnjemu v korist

in Njemu v čast. Gorje pa ti, ako postaneš vsled hudobij nevaren človeškej družbi; tedaj pride svetovne oblasti čuvaj in ti zveže ti roki in te vrže v temnico . . . !“

Gospoda, taka beseda o pravem času seže globoko, posebne v mlado srce. In če morebiti pri tem ali onem vendar nima zaželjenega uspeha, ti si storil svojo dolžnost. Enkrat se bo je nesrečnež spomnil in ko bo morebiti proklinjal Boga in ljudi — tebe, tovariš, proklinjal ne bode!

Pri koncu sem. Dobro vem, da nisem podal nič korenitega. Ko bi se bil še tako trudil, vsega ni mogoče povedati. Pa tudi trebe ni! Vsak pravi učitelj bo vedel ves — torej tudi realni pouk vravnati takó, da bo v prvi vrsti vzgojeval. Če sem koga pridobil za svoja načela in mu podal, četudi površno vodilo, me veseli. Komur pa sem šovoril iz srca, njemu stisnem v duhu radosten roko — on je popolnoma moj tovariš!

Slovniška teorija Kernova.

Piše dr. Janko Bezjak.

(Dalje.)

Pri tej priložnosti razjasnimo, zakaj rabimo izraz „predmet“ namesto izraza „dopolnilo“. Ova beseda je sestavljena in obsega dva dela: predlog pred in samostalnik met, ki se izvaja iz debla glagola metati. Z njo se prelaga latinski izraz „obiectum“; slična je nemški besedi „Gegenstand“. Predmet je torej v prvem smislu vse, kar pred nami leži, kar je zunaj nas, v drugem smislu pa ono, s čimur se pečamo in po tem takem vse, na kar se nanaša dejanje naše. Tako pa je ta beseda prav prikladna stavkovemu določilu, navajajočemu stvari, ki se na-nje ozira stanje, izraženo po glagolu; gotovo prikladnejša, nego beseda „dopolnilo“. Kajti ta kaže, da se z njo nekaj dopolnjuje. Kaj neki? Gotovo pojem glagolov ali pridevnikov, kateremu služi v določilo. A poglejmo natančneje! Ali se res dopolni glagolov pojem? Ni li n. pr. glagolov čitati, pisati, premišljevati pojem popoln in jasen? Česa še neki pogrešamo, da bi ga mogli razumeti? Če koga vprašamo: Kaj delaš?, ali ga ne umemo, ako nam odgovori: Čitam, pišem, premišljuje? Ni dvomiti, da ga umemo. Ko bi nam pa odgovoril: Čitam knjigo, pišem pismo, premišljuje nekaj, bi ga li sedaj bolj umeli? Bolj gotovo ne, a nekaj več bi izvedeli; pa v vseh treh odgovorih tudi ne. Prvi bi nam samo to pojasnil, da ni kaj nenavadnega, kar čita naš znanec, ampak nekaj, kar se navadno čita, namreč knjiga, več pa tudi ne bi izvedeli. Drugi bi dejanje pisanja določil nekoliko natančneje, ker bi nam povedal, da je predmet pisanja pismo in ne kaj drugega. Tretji nam bi pa ne povedal ničesa več, nego smo slišali prvič; kajti odgovor „premišljuje nekaj“, se razločuje od odgovora „premišljuje“ le kvantitativno, to je po obsegu, nikar pa po vsebini: kakor nisem vedel prej, tako ne vem tudi zdaj, kaj ali o čem premišljuje.

Ko bi pa prijatelj prvokrat odgovoril: Čitam Prešerna, koliko več bi znali, koliko jasnejša bi bila predstava za nas! In še jasnejša ali še bolj določena bi postala pri odgovoru: Čitam Prešernove sonete, najbolj jasna in določena pri odgovoru: Čitam Prešernov sonetni venec. Menda pa se tudi s tem odgovorom ne bo zadovoljil vsakdo, češ da še je mogoče predmet čitanja določiti natančneje. No dobro; pa mu odgovorimo: Čitam zadnjo vrsto prve kitice v sonetnem vencu Prešernovem. A koliko stavkovih členov smo uporabili, da smo tako natanko določili predmet čitanja? Nič manje nego sedem.

V vseh teh slučajih je pa glagol ostal isti; kajti dejanje se ni izpremenilo, ampak ostalo je isto. Le določilo se je in pojasnilo, a nikakor ne popolnilo. Čitanje je čitanje,

naj čitam to ali ono, poezijo ali prozo, sveto pismo ali posvetno zgodovino. Tako pa se tudi pojem glagolov ni dopolnil, ampak le določil. Tako določuje tudi pridevek pojem svojega samostalnika, tako prislovno določilo pojem svojega glagola. Nasprotno pa bi mogli tudi tu trditi, da pridevek dopolnjuje svoj samostalnik in prislovno določilo svoj glagol, ko bi tam poudarjali, da predmet dopolnjuje glagol. Na tak način smeli bi pridevku in prislovnemu določilu tudi nadeti ime dopolnila. Po tem takem pa bi imeli sama dopolnila razven osebkca in povedka, a nobenih drugih stavkovih členov. Priprosto bi sicer bilo to, a pravilno ne.

Iz tega je menda tudi jasna postala razlika med določevanjem in dopolnjevanjem. Predmet torej določuje dejanje, ki ga zaznamuje glagol, a nikakor ga ne dopolnjuje. Radi tega pa mu tudi ne gre izraz „dopolnilo“.

Že dosedanji del razprave jasno kaže, da je razločevanje med prislovnim določilom in predmetom za umevanje stavkovega sklada potrebno. Kmalu bomo to razliko razjasnili še z drugega stališča.

Za sedaj pa ostanimo pri predmetu in premišljajmo dalje o tem stavkovem členu!

Rekli smo, da so predmeti oni stavkovi členi, ki odgovarjajo vprašalnim besedam: koga ali kaj? komu ali čemu? koga ali česa? Kern pa je pojem predmeta omejil samo na ona določila, ki odgovarjajo vprašalnicama koga ali kaj? Kernov predmet mora in le more biti v tožilniku. Dajalniški in roditeljski predmet je pri njem le sklon (Causus), ne pa predmet.

Že pri drugih slovniciarjih naletimo na to mnenje, če tudi pri tistih ni tako odločno izraženo. Na strani 101. II. dela velike slovnice Heysejeve čitamo: „Die objectiven Verba drücken Thätigkeiten aus, welche von dem Subjecte ausgehend auf irgend einen Gegenstand einwirken oder sich beziehen. Sie setzen daher ein Gegenstandswort in Dependenz oder regieren es in einem der drei abhängigen Casus Genetiv, Dativ oder Accusativ“. — Malo pozneje pa pravi: „Diejenigen objectiven Verba, welche ein Gegenstandswort im Accusativ regieren, heissen Transitiva und das in diesem Casus regierte Wort in bestimmterem Sinne **das Object** oder **das Zielwort**“. In kadar Heyse govori o dajalniku in roditeljski, izogiblje se besede Object. Tudi Miklosich trdi v svoji „sintaksi“ na strani 373.: Der accusativ bezeichnet das object einer grossen anzahl von verben, die man wegen dieser fügung verba transitiva nennt. — das object ist der die unmittelbare einwirkung erfahrende gegenstand, der beim passivum durch den nominativ ausgedrückt wird“. In kakor Heyse tudi Miklosich pri roditeljski in dajalniku ne rabi besede Object.

Ne bomo trdili, da to ne bi bilo res, kar trdita omenjena učenjaka; samo temu se protivimo, da bi predmet zaznamovali le s tožilnikom, a nikakor z dajalnikom in roditeljskim. Poudarjamo torej odločno, da je Kernova trditev o predmetu preozka in preveč omejena.

To hočemo dokazati, primerjaje roditeljski s tožilnikom. Kaj pomeni tožilnik in kaj pomeni roditeljski, to že vemo. Sedaj pa bomo motrili one slučaje, v katerih rabi istemu glagolu v istem pomenu sedaj tožilnik sedaj roditeljski. Na take slučaje naletujemo v raznih arijskih jezikih. Začnimo z nekaterimi primeri! V slovenščini lahko govorimo: želeti česa, želeti kaj; čakati sestre, čakati sestro; iskati pokoja, iskati pokoj, pozabiti nadlog, pozabiti nadloge; uživati sreče, uživati srečo itd.

V nemščini prav tako čitamo: Man bedarf des Rathes, man bedarf den Rath; er entbehrt des Ackers, er entbehrt den Acker; er genießt des Lebens, er genießt das Leben; schonet des Unglücklichen, schonet den Unglücklichen; nimm der Stunde wahr, nimm die Stunde wahr itd.

Primerjaj še sledeče grške stavke: Τὸ ἀνθρώπινον γένος μεταλήφεν ἀθανασίας, τὸ πέμπτον μέρος οὗ μεταλήφει τῶν ψυχῶν; ἀνθρώπου ψυχὴ τοῦ θεοῦ μετέχει, οἰδῶς σωφροσύνης πλεῖστον μετέχει itd.

Kako razložiti to enakost v rabi roditelja in tožilnika? Če hočemo pravo pogoditi, moramo svojo pozornost obrniti na takozvani partitivni ali delni roditelj v slovanščini. Komu ni znano, da Slovan še dandanes natanko razločuje med celoto in delom predmetovim; da stavi tožilnik, ako se stanje glagolovo nanaša na celi predmet in da rabi roditelj, če hoče izraziti nedoločen del predmeta? — Pravimo torej: Prinesi vode, olja, kruha; potrosi zrnja; nanosi stelje, pokosi trave, a nasproti: Prinesi stol, knjigo; potrosi zrnje (vse, kolikor ga imaš, n. pr. en liter); pokosi travo na travniku itd. Prav dobro spoznamo to razliko v sledečem stavku: Rezal je otrokom kruha, da je ves kruh narezal. Ta delni roditelj je bil nekdanj skupno blago vseh arijskih jezikov. Tekom časa se je začel poizgubljati. Najbolj ga je izgubila nemščina, da-si še tudi v nji nahajamo njega ostanke; vzlasti pri pesnikih. V znani Schiller-jevi romanci „Der Graf von Habsburg“ čitamo v prvi kitici: „Und es brachte der Böhme des perlenden Weins“.

Ta partitivni roditelj pa se ne rabi samo za izraz dela, ampak tudi v drugih slučajih, kjer bi ne pričakovali roditelja. Grimm razlaga ta pojav prav imenitno (v 4. delu svoje slovnice na strani 146.) rekoč: „Der accusativ zeigt die entschiedenste bewältigung des gegenstandes; geringere objectivierung liegt im genitiv, die thätige kraft wird gleichsam nur versucht und angehoben, nicht erschöpft“. In Miklosich pravi na 487. strani svoje „sintakse“: „Der partitive genitiv stellt sich nämlich bei manchen verben nicht nur dann ein, wenn deren bedeutung nur einen theil des gegenstandes, sondern auch dann, wenn sie zwar den ganzen gegenstand, jedoch in irgendwie beschränktem masse, etwa auf eine bestimmte zeit trifft“. Da je s tem razkladanjem zadel pravo, kaže vzlasti ruščina, kjer se rabi pri glagolih hotenja, želenja, iskanja in enakih zdaj roditelj zdaj tožilnik s to razliko, da znači roditelj prizadevanje, doseči to, kar se išče, želi itd., tožilnik pa dosego samo. Tožilnik torej stoji pri glagolih dovršnikih, ki izražajo dovršenost dejanja: iskati mesta in skisati mesto. (gl. Miklosich-evo sintakso str. 490.)

Sicer se daje ta razlika opazovati tudi v slovenščini. Tako pravimo. Prosil je dovoljenja, izprosil si je dovoljenje; iskal je zavetja, prenočišča, poiskal si je zavetje, prenočišče itd.

Heyse razlaga ono razliko med roditeljom in tožilnikom drugače, rekel bi manj elegantno, če se tudi njega razklada ne da popolnoma zavreči. Pravi namreč, da se stavi pri glagolih entbehren, entrathen, ermangeln, schonen in enakih oni roditelj, ki smo ga imenovali roditelj ločitve (glej 23. št. l. l.); pri glagolih genießen, gedenken, lachen, spotten, vergessen, wahrnehmen itd. pa da stoji takozvani roditelj izvora ali vzroka. A po našem današnjem naziranju sta se izpremenila oba pojma (pojem ločitve in pojem izvora) v manj živi pojem samega določila, in zato se je roditelj zamenil z abstraktnjšim tožilnikom.

(Dalje sledi.)

Drobiž o računstvu.

(Piše Iv. Vrščaj na Dunaju.)

I.

Grube zahteva „vsestransko“ obravnavo števil, meneč soštevanje, odštevanje, množenje, merjenje in deljenje; no, to gotovo ni „vsestransko“, ampak „mno-go-stransko“.

Zakaj pišemo račune? Gotovo le zato, ker naš spomin ne obvlada obširnejših sestavov števil; vendar je ustmeno računanje fundament vse matematike. Ustmeno računanje ima veliko obrazovalno moč, pismeno pa da potrebno gotovost in zanesljivost. Zveza obeh je ena najeksaktnjših ved.

Pouk v računanju se opira na stvari; številna razmerja in številne predstave obstojé le na stvareh — predmetih — in ne same na sebi. Rimljani so označili število pet s kotom med kazalcem in palcem — kažoč pet stegnjenih prstov. Zmagoviti divjak pokaže prste obeh rok, hoteč povedati, koliko belokožcev je zadavil. V šoli imamo uporabne naloge.

V šoli govorimo: „40 je 5krat veči nego 8“, ali „3 je 4krat manjši nego 12“. To je napačno. Po teh besedah je: $40 = 8 + (5 \times 8)$ in $3 = 12 - (4 \times 3)$. Reči se mora: „40 je 5krat toliko kakor 8“ in „3 je 4. del od 12“.

Za deljenje in merjenje (meritev) rabimo na višji stopnji dve znamenji: dvopičje „:“ in predlog „v“. Da je eno teh znamenj preveč, kaže že to, da rabimo pozneje samo dvopičje oziroma pri ulomkih vodoravno črto, katera naj bi se pa tudi v istini črtala vodoravno, ináče dobé ulomki z mnogoštevilčnim števcem ali imenovalcem čudno obliko. Čisto lahko shajamo z dvopičjem; kajti ko delimo, pišemo: $18 : 2 = 9$, čitaj: število 18 deljeno s številom 2 je 9; ko pa merimo, pišemo lahko ravno tako in čitamo: število 2 v številu 18 je 9krat, ali: število 18 merjeno s številom 2 je 9. Če hočem število 18 meriti s številom 2, moram prej imeti število 18, katero kanim meriti, nego število 2, t. j. mero, s katero vršim meritev. Pri množenju je to v obče v navadi; vsikdar pišemo prej množeneec nego množitelj; pri subtrahaciji pišemo prej zmanjševanec (minuend) nego odštevanec (subtrahend). Izražanje: „3 je v 12 štirikrat zapopaden“ ni logično. Saj ne morem od te besede rabiti velevnika, kakor pri soštevanju, odštevanju, množenju, deljenju in dalje pri vzmnoževanju (potencovanju), razkorenjevanju in logaritmovanju. Pri vseh operacijah označujemo dejanje računarja. Množi, soštej, odštej, déli in meri! lahko rečemo, a o „zapopadenju“ tega ne moremo. Otroku je tudi popolnoma neumljivo: „3 svinčniki so v 9 svinčnikih trikrat zapopadeni“. Saj ni eden svinčnik v drugem! Dobro še pomnim, kako sem gledal v prvem razredu zveženj 8 svinčnikov, o katerih je učiteljica trdila, da so „4 v njih 2krat zapopadeni“. Deljenje in merjenje je subtrahacija. Prašanje: „Kolikokrat po dva svinčnika lahko vzameš od desetih (desetorice) svinčnikov? lahko odgovori vsak normalen otrok, ker lahko takoj poskusi to bodisi na prstih ali pa s pikami. Ravno tako je multiplikacija le adicija enakih sumandov. Saj je vendar znano, da si šolan človek težko predstavlja 10 enot vsako posebe v istem momentu. Kako naj si nerazvit otrok predoči: $5 \times 7 = 35$ kot ločene jednote! — Deljenje in merjenje ste bistveno ista operacija — subtrahacija in le olajšamo si stvar, če rabimo za oboje samo eno znamenje: dvopičje „:“.

Nedoslednost se nahaja tudi v rabi besed: „deliti s 6, 8, itd.“ in „deliti na 6, 8, itd.“ V zadnjem slučaju manjka beseda „del“ (Theil), a da-si je ta oblika jezikovno morda pravilnejša nego prva, vendar je prva bolj praktična. Neprava pa je raba „deliti skozi 6, 8, itd.“ To je vpliv nemščine, kjer je zopet pravilnejše rabiti izraz „durch“ nego „mit“ ali celo „in“.

Izraz „menj“ za „minus“ se mi zdi preslab, ker ima premalo vokalične kvantitete in konzonantiške ostrosti. Dokler sem deloval na Slovenskem sem rabil s pridom krepko besedo „proč“, samó da sem moral malim panonskim Slovencem v Ljutomeru prej za- bičiti, da pomeni „proč“ isto kar njihov „fkrâj“ (vkraj). (Še pride.)

Slovstvo.

Novosti.

„Cesar in kralj Frančišek Jožef I.“ V zalogi Karla Jansky-ja v Taboru na Češkem je izšla in se tudi tam kakor v vsaki knjigarnici prodaja nova 110 × 82 cm velika, v 14 barvah, z zlatom in srebrom okrašena nastenska slika Njega Veličanstva cesarja in kralja Frančiška Jožefa I. V sredi je prelepa in natančna doprsna podoba cesarjeva. Ob straneh so zabeleženi najiminitnejši dogodki in najvažnejši podatki iz njegove postavodajalne delavnosti na polju pravice, narodnega gospodarstva, industrije in ljudske prosvete. V obrobku, ki obdaja podobo, se nahajajo gradovi Nj. Veličanstva na Dunaju, v Pragi in Budimpešti, grbi vseh kronovim z letnicami, kedaj je dotična kronovina pripadla Avstriji, rodovinski grb in prapori vojske in mornarice.

Ta podoba je umetno delo v pravem pomenu besede ter najlepši okrask za šole, pisarnice in tudi zasebna stanovanja. Za šolo je ob enem najboljšo učilo pri pouku v ustanovo- in domoznanstvu.

To, v vsakem oziru dovršeno sliko priporočamo slovenskim šolam kar najtopleje. Učila iz zaloge gospoda Jansky-ja so znana slovenskemu učitelstvu kot priznana najboljša, a ta slika nadkriljuje vsa druga učila. Cena sliki je 3 gld., v črnem okviru 3 gld. 50 kr., po pošti 36 kr. več.

„Zlati jubilej preljubega cesarja Frančiška Jožefa I., ki ljubi in vodi svoje narode kot pravi oče že petdeset let. — Slavnostni spis za jubilejno leto 1898.“ — To bo naslov krasni knjigi ki bo izšla v kratkem v zalogi gospoda J. Giontinija v Ljubljani in na katero že danes opozarjamo slovensko učitelstvo, šolska vodstva in krajne šolske svete, da si jo naroče pravočasno za obdarovanje otrok povodom praznovanja cesarjeve 50letnice. Knjigo bodo krasile lepe slike, ki nam kažejo najvažnejše dogodke iz življenja našega cesarja. Kaj več o tej jubilejni knjigi v prihodnjih številkah.

„Štirideset napevov za šolske pesmi“ v Koprivnik-Majcen-ovi „Začetnici“. Na svetlo dal Anton Kosi, učitelj v Središču. Cena 25 kr. (50 h) s poštino vred. — V Ljubljani, 1898. V založbi izdajateljevi. — Tisek „Katoliške Tiskarne“. — To je najnovejše delce marljivega našega tovariša in sotrudnika, ki bode slovenskemu učitelstvu, zlasti učiteljem (icam), kateri rabijo pri pouku Koprivnik-Majcenovo „Začetnico“, gotovo dobro došlo. V podrobnosti se ne moremo spuščati, ker še nismo mogli napevov natančneje pregledati in presoditi. Vtegne se pa to zgoditi v kateri prihodnjih številk. Za danes na lično delce le opozarjamo.

Zgodovina ljutomerske šole.

Odlomek iz ljutomerske kronike, spisal Matej Slekovec.

(Dalje.)

Nižja realka.

Ustanovnik nižje realke v Ljutomeru je dr. Ivan Gottweis, bivši oskrbnik in najemnik Braneške graščine, potem veleposestnik in trgovec v Ljutomeru.

Ta mož, ki si je za Ljutomer in okolico pridobil največjih zaslug, se je narodil v Mariboru od nepoznatih starišev. Dne 26. dec. mes. 1779. l. so ga našli pred vrati mestne župnije, ter ga pogojno krstili na ime Ivan s priimkom: Gottweis.* Krstni list se glasi doslovno:

„Ich Endes Gefertigter bescheine, daß im Jahre 1679 den 26. December in der Kirche der katholischen Gemeinde alhier getauft worden sey — Johann (Weisgott) Gottweiß, ein versetzer Knab, wobei Pathe war Herr Josef Holzinger, bürgl. Bildhauer.

* Pisatelju teh vrst je pravil rajni Davorin Terstenjak, da je dr. Gottweiss bil sin neke pekovske hčeri.

In Urkund deßen ist meine Namens-Unterschrift und Fertigung.

Stadtpfarr Marburg, den 20. Jänn. 1795.

Joseph Löw m. p.,
Kurmeister.

Ker je fantek, katerega so botri odgojevali, kazal veliko nadarjenost, dal ga je mestni župnik in dekan Andrej Kavčič v višje šole. V Gradcu je študiral modroslovje, potem še pravo, ter postal doktor prava. Ko je dne 11. marca mes. 1803. umrl Jurij Oblak, profesor poetike na gimnaziji v Gradcu, namestil je gubernij na njegovo mesto dr. Ivana Gottweissa kot suplenta s polovico profesorske plače. Pa že 16. nov. mes. i. l. je moral v Maribor, kjer je bil dne 14. decembra nameščen kot pravi profesor stilistike. Ondi je slovel kot nemški pesnik, zlasti lirik, a ker mu učiteljska služba ni ugajala, odšel je l. 1807. za uradnika v Branek, ter si je l. 1809. vzel v

zakon Alojzijo, hčer Franca Kokl-na, najemnika Braneške graščine in Katarine roj. Neubauer. Ta mu je ondi 25. dec. mes. 1810. l. porodila sina Friderika, ki pa je že 13. okt. mes. 1814. l. umrl. Pozneje je vzel graščino v najem, ter si je pridobil precej premoženja. Zadnji čas je živel v Ljutomeru.

Bil je izveden v svoji stroki, ter goreč prijatelj slovenščini. Okoli njega se je zbirala mladost in starost, kmet in gospod, vse ga je vpraševalo za svet, in vsem je bil tudi dober svetovalec, odkritosrčen prijatelj in dobrotnik. Bil je ud štajarske kmetijske družbe in njen načelnik, nadvojvoda Ivan ga je v tej ali drugi stvari vprašal večkrat za svet.

L. 1848. je bil tudi deželni poslanec v štaj. dež. zboru, kjer se je odlikoval kot zvedene in v politiki zmeren mož. Bil je domoljub v pravem pomenu besede, ter je za Ljutomer in okolico mnogo storil. Ustanovil je trgu še za svojega življenja bolnišnico, zasadil okoli Ljutomera dva drevoreda, zravnal Globetko od ceste do ogerske meje, ter skrbel v vsakem oziru za olepšanje trga. Vsled njegovega prizadevanja je bil trg po silnem požaru l. 1827. sezidan lepše in varnejše kakor pred požarom.

Najlepši spomenik pa si je postavil v svoji oporoki z dne 16. nov. mes. 1848. l., zapustivši 8000 gld. v srebru za ustanovitev obrtnijske šole v Ljutomeru, ki se je bila l. 1861. osnovala, a dne 3. avg. mes. 1863. l. v enorazredno nižjo realko prestrojila. V oporoki je določno povedal, da ima na omenjeni šoli biti učni jezik slovenski in nemški.

Tudi v Cezanjevcih je on l. 1824. ustanovil šolo. Ravno je hotela vlada tega zasluznega moža poslaviti z zlatim križcem, ko ga je zadela huda bolezen, vsled katere je dne 1. majnika mes. 1850. l. umrl, star 71 let. Njegovi zemeljski ostanki počivajo v Cezanjevcih na strani sinčeka, a žalibog je gomila tolikega domoljuba in dobrotnika še vedno brez dostojnega spomenika.

C. kr. namestnija v Gradcu je ddo. 5. jan. mes. 1863. l. poslala ustanovno listino za to šolo, iz katere povzamemo sledeče važnejše določbe:

Dr. Ivan Gottweiß zapustil je 8000 gld. C. M. za ustanovo meščanske šole v Ljutomeru, da ima učitelj letnih 400 gld. obresti za plačo. Pouk je brezplačen, ter se ravna število učencev po prostoru v šolski izbi, vendar imajo učenci iz trga in župnije ljutomerske prednost. Pouk uaj bo „slawisch und deutsch, dacher der Lehrer ein geborener Slawe, jedoch ohne Berücksichtigung eines Stammes sein muß“.

Pri zasedanju učiteljskega mesta ima najvišja deželna šolska oblast pravico predlaganja, župan trga pa z vedenjem tamkajšnjega župnika pravico imenovanja.

Dalje se naj porabi 3000 gld. za nabavo mašnega oblačila, globusa in omare za hranjevanje risarskih predlog, steklenic i. dr., ter za napravo mize in stolov za risarsko sobo. Ako bi za vse to denarja zmanjkalo, naj se še več glavnice v to porabi. Vse risarije, steklenice, stojala in kujige o arhitekturi, vzgojeslovju in pouku, ter zemljevidi Gottweiß-ove lastnine naj se za šolo porabijo.

Za vse te potrebe bila je l. 1863. glavnica 10.080 gld. av. velj., katera je po 5% naložena.

Na tej šoli poslovali so sledeči učitelji:

1. Medved Karol, začasni učitelj od 1861 do 22. maja mes. 1862. Rojen v Vojniku dne 15. oktobra mes. 1835. l., ter je začel 26. oktobra 1857. l. kot podučitelj službovati na spodnji realki v Celju, od koder je prišel l. 1861. v Ljutomer, kjer je dne 22. maja mes. 1862. l. umrl.

2. Hafner Franc, začasni učitelj od 1862. do 1863. l. Rojen v Gornjemgradu l. avg. mes. 1839. l., začel je službovati l. novembra mes. 1858. l. kot podučitelj pri Sv. Križu bl. Slatine, od koder je prišel l. 1859. za podučitelja na glavno šolo v Celje. Od tam prišel je l. 1862. v Ljutomer, l. 1863. pa za učitelja v Slovenjigrade, kjer je postal l. 1870. nadučitelj ter okr. šolski nadzornik za okr. glavarstvo Slovenjigrade. Vsled ministerjalnega odloka z dne 1. julija mes. 1872. je prišel l. novembra t. l. za c. kr. vadniškega učitelja v Maribor, kjer je postal 1. nov. mes. 1875 okr. šolski nadzornik za okrajni glavarstvi Ptuj in Ljutomer. Umrl je v Mariboru 2. nov. mes. 1876. l.*

3. Motz Jožef, učitelj od 1. febr. mes. 1863 do 1868. Rojen v Gorici 28. marca mes. 1839, prišel je 1. febr. mes. 1863. v Ljutomer, od koder se je l. 1868. preselil v Maribor, ter ondi služboval do l. 1870., ko je postal c. kr. profesor v Gorici.

4. Sponda Karol, učitelj od 1868. do 1870. Bil je Čeh iz Schahote pri Naklu.

5. Kryl Ivan, učitelj od 4. decembra mes. 1870. Rojen 14. maja mes. 1842. l. v Naklu pri Olmucu, postal je 3. julija mes. 1869. meščanski učitelj v Brnu. Od tam je prišel 4. decembra mes. 1870 v Ljutomer.

(Konec sledi.)

* Erster Bericht der k. k. Lehrerbildungsanstalt in Marburg (1892), 40.

Društveni vestnik.

Iz Zaveze slovenskih učiteljskih društev.
V proslavo in spomin na 50letno vladanje Nj. Veličanstva cesarja Franca Jožefa I. je ustanovila „Zaveza slovenskih učiteljskih društev“ v Ljubljani „šolski muzej“ ki se bo slovesno otvoril letos prve dni avgusta povodom X. glavne skupščine „Zaveze slovenskih učiteljskih društev.“

V „muzej“ se bodo sprejemali ti-le predmeti:

I. **Pedagogiško-literarni proizvodi** in sicer:

1. Dela in razprave o pedagogiki in sicer
a) občno vzgojeslovje; *b)* dušeslovje; *c)* zgodovina vzgojeslovja; *e)* šolsko zakonodajstvo; *d)* šolsko zdravstvo.

2. Dela in razprave o didaktiki in sicer *a)* občno ukoslovje; *b)* podrobno (specijelno) ukoslovje; *c)* nazorni nauk, čitanje, računstvo, realije.

3. Učne in pomožne knjige: Abecedniki; Berila; knjige za zemljepis in zgodovino, za prirodoznanstvo in prirodoslovje, za risanje in pisanje, za deška in dekliska ročna dela, za kmetijstvo itd.

4. Mladinski spisi: Teoretiški del o mladinskih spisih, o knjižnicah za mladino in o ljudskih (narodnih) knjižnicah, potem pravi mladinski spisi in sicer zabavni in poučljivi.

5. Perijodični spisi: Strokovni listi, učiteljski koledarji, šematizmi in ročni katalogi.

6. Godba in petje: Pesmarice, pevske šole, šolske narodne in pevske skladbe.

7. Uradni spisi.

II. **Leposlovnji proizvodi**, ki so jih spisali slovenski učitelji.*

III. **Metodiško-tehnični proizvodi** (učila) in sicer:

1. Učila za otroške vrtee: Predmeti (modeli) in podobe za nazorni nauk, pletarska dela, izšivalna dela, omarice (stolpi) za stavljenje, modelirska dela, igre in igrače.

2. Učila za I. razred: Podobe in predmeti za nazorni nauk, čitalni in računski stroji, table, pisalno orodje in zvezki za I. razred.

3. Učila za srednjo stopnjo: Predmeti in podobe za nazorni nauk, čitalni stroji, nazorni pripomočki za domoznanstvo, učila za risanje in lepomisli.

4. Učila za višjo stopnjo (meščanske šole): Modeli in podobe za nazorni nauk, aparati, oprave, predloge, karte, načrti, tabele, table, stojala itd. za računstvo, pisanje, zemljepis, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, telovadbo, godbo, deška in dekliska ročna dela, kmetijstvo itd.

* To je: ljudski, vadniški in meščanski učitelji, šolski nadzorniki in srednješolski profesorji.

5. Učila za nadaljevalne tečaje, za obrtne šole obrtne nadaljevalnice in obrtne strokovne šole: Modeli in podobe za nazorni nauk, predloge, zbirke vzorcev i. dr.

6. Učila za učiteljišča: Predmeti in podobe za nazorni nauk, aparati, karte, podobe za psihologijo, geografijo, zgodovino, prirodoznanstvo (somatologijo), prirodoslovje, kemijo, kmetijstvo, ročna dela za kandidate in kandidatkinje.

IV. **Šolsko orodje** (šolska oprava): Klopri, table, stojala, katedri; telovadno orodje itd.

V. **Šolske potrebščine**: Zvezki, držala, peresa, svinčniki itd.

Poslane stvari bo presojala razstavna sodnija — „Jury“ — ter jih priporočala za rabo v ljudskih, meščanskih in srednjih šolah.

Vsakemu predmetu bodi pridejan naslov razstavljavca (izumitelja).

Učila naj se pošiljajo taka, kakoršna so v prometu pri trgovcih; če pa niso v prometu, naj se pa pošiljajo modeli, risbe ali načrti (če le možno barvani.)

Želeti je, da se prilože učilu tudi popisi o uporabi, trdka, kjer se učilo izdeluje ali prodaja cena, recenzije in priporočila.

Vse predmete, ki ostanejo last muzeja, je poslati najkasneje do dne 1. julija meseca t. l. gospodu Jakobu Dimnik-u, mestnemu učitelju v Ljubljani.

Direktorij „Zaveze slovenskih učiteljskih društev“

L. Jelenc s. r.,   D. Česnik s. r.,
t. č. predsednik.   t. č. tajnik.

Fr. Luznar l. r.,
blagajnik.

Maribor. Učiteljsko društvo za mariborsko okolico je zborovalo dne 6. aprila meseca t. l. v okoliški šoli. Predsednik pristrčno pozdravi navzoče, posebno novega uda gospoda K. Mejovskega, nadučitelja na Reki ter gosta gospoda Sr. Mahor-ja iz Makol in K. Pribila iz Beča.

Tajnik gospod A. Požegar prečita zapisnika zadnjega zborovanja in zadnje odborove seje, ki se odobrita.

Predsednik naznani, da je današnje zborovanje sklical samo zaradi volitve delegatov k Lehrerbund-ovem zborovanju. Poroča tudi o shodu načelnikov spodnjštajerskih učiteljskih društev v Celju in omeni resolucije, ki so itak znane iz „Popotnika.“ Gospod ravnatelj H. Schreiner omeni glede resolucij, da so sicer opravičene, da pa naj ž njimi slovenski delegatje v sedanjem položaju nikakor ne nastopijo. V Lehrerbundu smo združeni kot učitelji, narodnega programa tamkaj ni mogoče razvijati. Govornik

predlaga, naj bi delegatje našega društva jutre v tem smislu vplivali. Se sprejme. Ob enem izjavi gospod ravnatelj, da ne sprejme več nobene izvolitve v Lehrerbund, kar naj blagovolita naša odposlanca načelniku javiti. To izjavo vzamejo poslušalci potrjim srcem na znanje, kajti vsakdo ve, da izgubimo tako našega najboljšega zastopnika.

Delegatom k jutrajšnjem zborovanju se izvolita gospoda A. Požegar in M. Lichtenwallner.

Potem je podaval gospod A. Požegar o telesnih vajah. Razjasnil je, da so telesne vaje eminentne važnosti ter tudi priporočal, naj bi jih uvedli v šoli v zimskem tečaju tam, kjer ni telovadnic. Kdor se zanima za stvar, naj si naroči knjigo „Heilgymnastische Zimmerübungen“ von Dr. Schreiber. Predsednik se zahvali gospodu podavatelju za prav počuljivo podavanje, čemur pritrldijo navzoči s hvalo izražajočim ploskanjem.

Predsednik še vpraša, kam in kedaj bi se priredil majnikov izlet, ob kateri priliki se tudi obhaja društvena 25letnica. Po daljši debati se sklene prirediti izlet 2. dne junija meseca t. l. v Ruše.

Preden zaključí predsednik zborovanje, zakliče še gospod M. Nerat vsem udeležencem „veselo alleluja“.

Davorin.

Sv. Martin v rožni dolini. (O zborovanju učiteljskega društva za celjski in laški okraj), ki se je vršilo dne 3. aprila meseca t. l. Zbralo se nas je 28 tovarišev (tovarišic). Zavoljo predsednikove odsotnosti (koje je opravičil) predseduje podpredsednik gosp. Schmoranzer in pozdravi prisrčno zbrane društenike ter nam predstavi dve vrli gospodični iz konjiškega okraja, kateri smo z veseljem pozdravili. Živel konjiški okraj! Gospodje Knaflič, Stukelj in Rupnik so opravičili odsotnost. Z veseljem smo nadalje pozdravili gospoda Anté Bega, urednika „Domovine“, koji je stopil v naše kolo kot podporni ud. Bog ga živi!

Po pozdravu se spominja gospod Schmoranzer nepozabnega tovariša, gospoda Gašper Vrečerja, bivšega nadučitelja na Teharjih, katerega je tekom leta neusmiljena smrt pobrala iz naše sredine. Bil je izvrsten učitelj, vzoren tovariš in veren društenik. Nikdar se ni vstrašil slabe poti, truda in stroškov, kadar je bilo treba k zborovanju društva, kojemu je bil član od ustanovitve, torej dolgih 26 let. — Posnemajmo ga! — Spoštovanje do rajnega tovariša skazali smo s tem, da smo vstali ginjeni raz sedeže.

I. Zaradi odsotnosti pevovodje se prva točka dnevnega reda — petje — opusti.

II. Društvene zadeve. G. Schmoranzer prečita nad 20 dopisov, iz kojih povzamemo, da se bodo vsa bratska društva strinjala s sklepi, storjenimi, na shodu društvenih predsednikov dne 13. marca meseca t. l. v Celju. Gospod Praprotnik naznanja

da je izstopil iz „Lehrerbunda“ kot odbornik ter da ne sprejme več nikake volitve. — Prečita se članek iz graške „Tagespošte“ z dne 27. marca meseca t. l. št. 86 „Zur Gründung eines deutsch-steirischen Lehrerbundes“. V jako dolgi polemiki zgražajo se mariborski nemškutarski prevzetneži, kako more sedeti nemški učitelj zraven slovenskega tovariša, ne da bi zgubil svojege pruskega sijaja. Delegatom za volitve dne 7. aprila meseca t. l. v Gradci so bili izvoljeni sledeči gospodje: Gnus, Gradišnik, Krajnc, Schmoranzer; namestnikom pa gospoda Čulek in Petříček. Društvo se izreče za učiteljski shod v Celju; kar se samo po sebi razume, ne more nastopiti gospod Horvatek kot govornik, ker ni vešč slovenščine. Ako se bode shod vršil, primorani so se ga udeležiti tudi naši poslanci, da se prepričajo o naših težnjah in zahtevah, mi pa spoznamo njih mnenje in voljo, pomagati nam do boljšega gnotnega stanja.

III. Zapisnik zadnjega zborovanja se prečita in odobri.

IV. Govor gospoda Supaneka se opusti, ker je referent zbolel.

V. Iz šolske prakse. Jako zanimivo je bilo podavanje gospoda Jos. Brinarja. Snov za svoje poročilo povzel je iz domačih konferenc.

1. Ima li šolski vodja dolžnost, poslati popravek, ako se javno in po krivici napada učiteljstvo njegove šole v političnih časopisih? Da, ima moralno dolžnost, potegniti se za čast podrejenega mu učiteljstva! Ako tega ne stori, ni vreden imena kolega.

2. Gospod Jos. Brinar usoja si vprašati plenum slavnega okrajnega šolskega sveta, ni li edino pravilno, da o slučaju, ako je predsednik učiteljske seje referent, odda predsestvo začasne drugemu izmed udov konference? Razlogi: a) § 39 ministerijalnega ukaza z dne 20. avgusta meseca 1870. l. št. 7648 določnje: „Im Falle der Verhinderung übernimmt den Vorsitz der vom Schulleiter bestimmte Lehrer.“ Ali ni predavanje predsednikovo tudi tak zadržek, kajti predsednik mora skrbeti, da referent ne govori proti zakonom in interesom šole in da nepristransko vodi debato, kar v tem slučaju, da je podavatelj identičen z nadzorujočim predsednikom nikakor ni mogoče. b) Splošne parlamentarne navade so podlaga vsakemu zborovanju in sleherni seji, torej potemtakem tudi domačim učiteljskim konferencam.

VI. Nasveti: Tovariš Kramar iz Vranskega vabi naše društvo na izlet v Vransko. Ker nismo bili več sklepni (kar za odisle tovariše nikakor ni častno, da ne morejo vstrajati do konca) tudi nismo mogli več glasovati. Odbor se pooblasti, da skliče za mesec majnik zborovanje ali pa izlet. —

Ivan Kvac.

Šoštanj. Učiteljsko društvo šaleške doline imelo je svoje prvo letošnje zborovanje dne 12. aprila

mes. v Šoštanj. Zbralo se nas je tokrat izvanredno veliko število, 10 udov, med temi „ena“ cenjenih tovarišic. Čast ji! Ona se hvala Bogu zaveda, da je tudi učiteljica, da se ima boriti za ravno iste težnje, kakor mi. Dal Bog, da bi se tudi druge „učne moči“, naj si bodo stare ali mlade, držale gesla „Svoji k svojim“!

Delujmo skupno za sveto stvar, navdušujmo drug drugega z besedo in kažimo tudi v dejanju, da smo učitelji, ki se zavedamo svojih dolžnosti. Akoravno je morebiti naše politično mišljenje različno, pa to nas nikakor ne sme ovirati, da bi ne delali skupno vsi za enega in eden za vse. „Z združenimi močmi“ naj bode tudi naše vodilo, da bomo lahko odbijali napade naših sovražnikov, katerih v šaleške dolini ne manjka. Prizadevajmo si postati vsaj nekoliko resnejši pri našem delu, da se povzdigne naše društvo na isto stopnjo, na kateri so že druga bratska društva.

Toda k dnevnemu redu.

Gospod predsednik M. Rataj pozdravi z navdušenimi besedami navzoče ter zakliče zaščitniku šole, presvitlemu cesarju Francu Jožefu I. trikratni „Živio“. Potem prečitajo se došli dopisi in preide se k volitvi novega odbora. — Načelnikom izvoljen je bil gospod Fran Hernaus, njegovim namestnikom in blagajnikom gosp. Miloš Levstik, tajnikom gosp. A. Šumljak, pevovodjem gosp. Alojzij Trobej, namestnikom pa gosp. Fran Skaza.

Po volitvi vstane starosta našega društva, načelnik gosp. Fran Hernaus ter povdarja krepko in prosi, naj se brezizjemno udeležujejo vsi udje vestno zborovanja in polaga vsem na srca, da bi se oglasil pri vsakem zborovanju eden ali drug gospodov tovarišev oziroma gospodičin tovarišic k predavanju, kajti naloga in glavni smoter društvenih zborovanj je, da se tovariši med seboj utrjujejo v svojem težavnem poklicu, in da dobijo drug od drugega primerne duševne hrane. Njegovim besedam se je glasno pritrjevalo in upati je, da se njegova želja uresniči že pri drugem zborovanju, katero se vrši v Velenju na binkoštni terek.

Svetinje pri Ormožu. Zborovanja učiteljskega društva po nedeljah so nekoliko problematična, osobito z ozirom na učitelje-orglavce, pa tudi ne-orglavcem lahko neprilichna. Ipak je zadnje naše zborovanje, če tudi se je vršilo baš na cvetno nedeljo, bilo razmeroma bolj obiskovano, nego mnogo prejšnjih, ki so bila razpisana na mnogo ugodnejši dan. Takó je prav, cenjene tovarišice in tovariši! No, nekajim pa je itak zastoj vse prigovarjanje, če tudi bi jim ob vsaki priliki po vzgledu Rimljana Kato-na zatrobil svoj: „Ceterum censeo“.

Pri tem zborovanju poročal nam je gospod Porekar o celjskem posvetovanju ter naznanil ukrepe dotičnega shoda, kateri so društvenikom prav uga-

jali. Pač resnično nam je treba tesne združitve in solidarnega postopanja, ako hočemo kaj doseči. Toda, kakor podoba kaže, se z Nemci ne bo dalo skupaj hoditi in utegnemo še se prepričati, da je imela „Domovina“ prav, ko nam je ob priliki shoda v Ljubnem zavpila, češ, prav se nam godi, če nas Nemci zametujejo, kaj pa imamo iskati med njimi. „Popotnik“ je sicer v zadnji svoji številki prinesel za nas zelo ugodno poročilo o graškem shodu delegatov, a „Pädagogische Zeitschrift“ mi, ravno ko to pišem, prinese v celo stvar čisto drugo luč. Vederemo! Čakam še, kaj poreče Killer, s katerim bolj simpatujem. Tudi naš gospod načelnik je mnenja, naj bi se v „Lehrerbundu“ ne naglašala preveč narodnost, ker tam ni polja za njo in se tudi ne strinja vselej rada resnična narodnost z bombastičnim napihovanjem in neprestanim povdarjanjem narodnosti. Že Schiller odgovoril je na vprašanje: „Warum schreibst du nichts über Religion?“ kratko: „Aus Religion“. — In baš takó je tudi z narodnostjo! Ni ravno najboljši narodnjak, kdor svojo narodnost vedno na jeziku nosi, nego oni, ki tiho in mirno v procvit naroda svojega deluje. — Pa sedanji nemški naši tovariši se čisto zelo malo ravna po svojem dijaškem idealu — Schillerju, sicer bi ne zanesli v „Lehrerbund“ take nesloge.

Za poročilom gosp. Porekarja sledilo je podavanje gospice Milčinski o „Novej vadnici“ Schreiner-Bezjakovi. Iz tega podavanja razvideli smo, da je knjiga res velikega pomena, a da je treba še pač, da se o njej dobro poučimo, predno jo bomo mogli po vrednosti ceniti. Na drugej strani pa nas je podavanje uverilo, da se je gspdc. Milčinski prav uglobila v svojo nalogo ter vseskozi temeljito rešila svojo težko zadačo.

Z ozirom na 25letnico našega društva sklenilo se je, da se praznuje v začetku septembra v Ormoži, več o njej se bo pozneje objavilo.

Konečno se sklene, da se za letošnji majalis izvolijo Svetinje, kamor poleti društvo v 5. dan maja meseca ob vsakem vremenu ter da se k temu izletu povabi tudi sosedno ljutomersko učiteljsko društvo. Da privabim več udeležencev, ovadim še tukaj, da je naš gospod načelnik prijazno povabil k temu sestanku priljubljenega gospoda ravnatelja Schreiner-ja. — Na svidenje torej pri Svetinjah!

Iz ptujskega okraja. Zborovanje učiteljskega društva dne 6. aprila meseca vršilo se je pri pičli udeležbi, a pozdravili smo novega člana gospoda Žunkovića (Manjšberg), ki je obljubil, da bo prišel sedaj, ko je kolesar, četudi od daleč, k vsakemu zborovanju in kot gosta pa gosp. Kiteka iz Žetal.

Gosp. predsednik Žiher je kot delegat „Lehrerbunda“ vzel od društva nekaj pooblastil za zborovanje odposlancev v Gradcu. O tej zadevi se je prav živahno razgovarjalo.

Gospod Strlec je interpeloval zastopnika v okrajnem šolskem svetu, gospoda Žihra, kako to, da učiteljstvo nič ne zve o tamošnjih javnih sklepkih. Strinjajo se z mnenjem drugih, obsodil je to zlo napako, da se učitelji zastopniki zlorabljuje tam za zapisnikarje. Gospod Žihar je obljubil reč povoljno rešiti.

Dne 12. maja meseca je izlet v Varberg. Ker bodo prišli z gospodom ravnateljem Schreinerjem tudi mariborskega okraja učitelji, zato na noge, vsak, kdor nima protina: če se pa kdo pripelja, pa je njegova stvar. —ulk—

Iz mislinjske doline. Dolžnost mi je, poročati o prvih letošnjih dveh zborovanjih Slovenjgraškega okrajnega učiteljskega društva. Prvo zborovanje se je vršilo na dan svetih 3 kraljev, 6. januarija t. l. Ob določeni uri pazdravi gospod predsednik, c. kr. okr. šolski nadzornik Fr. Vrečko s prijaznimi besedami navzoče (15 oseb), želeč vsem prav srečno, plodovito novo leto 1898, kafero leto je še posebno znamenito za vsakega zvestega Avstrijanca, posebej še za vsakega učitelja, leto namreč, v katerem se slavi 50-letni vladarski jubilej najvišjega zaščitnika in podpornika šole, Nj. Veličanstva, presvitlega cesarja Franca Jožefa I., kateremu končno zakliče trikratni navdušeni živio, na kar se iz 15 grl oglasi: trikratni gromoviti živio!

Preberó se potem došli dopisi in se o njih posvetuje in sklepa. Za odposlanca k velikonočnemu zborovanju štaj. učiteljske zaveze se izvoli gospod ravnatelj Jos. Barlé. Nadalje priporoča gospod predsednik navzočim več pedagogičnih in šolskih časopisov in knjig, ki so v zadnjem času izšli in ki so bili večinoma že v „Popotniku“ ali drugih časopisih omenjeni. Dalje nam naznani gospod predsednik vprašanja, ki se bodo pri prihodnji seji gospodov okrajnih šolskih nadzornikov obravnavala (1. klasifikacija službenih tabel; 2. Na kaj se naj c. kr. okrajni šolski nadzornik pri nadzorovanju posebno ozira; 3. upeljava absolventov učiteljskihnikov po nadučiteljih v praktično šolstvo; 4. o premembni okrajnih učiteljskih konferenc) in katera vprašanja navzočim v premislek in pretresovanje priporoča. (Za poročevalca v prihodnjem zborovanju našega društva o 3. vprašanju — upeljava absolventov učiteljskihnikov v praktično šolstvo — se voli gospod nadučitelj S. Šalamun — Šmartin pri Slov. gor.)

Dalje sledi volitev novega odbora s sledečim izidom: Predsednik gospod c. kr. okrajni šolski nadzornik Fran Vrečko; podpredsednik gospod Janko Trobej — Slovenjgradec; blagajnik gospod ravnatelj Jos. Barlé — Slovenjgradec; tajnik gospod Jernej Pavlič — Šmartin pri Slov. gradu.

Drugo letošnje zborovanje „Slovenjgraškega okrajnega učiteljskega društva“ se je vršilo na dan sv. Jožefa, 19. dne meseca marca t. l. Bil je krasen, topel dan, da malo takih. Ob 2. uri popoldne po-

zdravi prijazno gospod predsednik navzoče — 16 učiteljev in učiteljic — torej razun enega uda — „alle Mann hoch“, spominja se v lepih besedah današnjega dne, ko obhajata dva vrla, dična uda našega društva svoj veseli god, v prvi vrsti starosta tukajšnjih učiteljev in našega društva, prezasluzni gospod ravnatelj Josip Barle v Slov. Gradcu in gospod učitelj v Št. Vidu nad Valdekom, Josip Purkhard, ter jima želi še mnogo veselih let, čemu se navzoči s krepkimi „živila“ pridružijo.

Za tem poroča gospod Šalamun o vprašanju: upeljava absolventov učiteljskihnikov po nadučiteljih v praktično šolsko službo. Govornik je svojo nalogo prav izvrstno opravil, kar je svedočilo občno pritrjevanje. Vnela se je na to prav živahna debata (ali boljše: razgovor), in zvedlo se je marsikaj zanimivega, posebno od starejih šolnikov. Želeti bi bilo, da bi se ta, ali kakšna druga enaka razprava v „Popotniku“ priobčila.*

Dalje poroča gospod Alojz Arnečič, šolski vodja v Pamečah pri Slov. Gradcu o uspehih, katere je dosedaj dosegel z uporabo nove knjige gospoda ravnatelja Schreinerja in profesor dr. Bezjaka, namreč o knjigi: „Prva nemška vadnica“. Radovedni smo bili vsi, ker je gospod poročevalec prvi upeljal za poskušnjo omenjeno knjigo. V svojem govoru omenja, da je on z uspehi zelo zadovoljen, in da gre vsa hvala gg. pisateljema za prireditelje te knjige, da je knjiga res praktična, kakor dosedaj nobena druga v tej stroki, ter le želi, da bi se skorej kolikor mogoče razširjala in uvedla. Razkazuje in razpravlja nam potem, kako se z uporabo te knjige postopa. Zivahno pritrjevanje je sledilo njegovem govoru.

Za poročevalca o 2. vprašanju: „na kaj se naj c. kr. okrajni šolski nadzornik pri nadzorovanju posebno ozira“ se voli in naprosi gospod Janko Trobej v Slov. Gradcu. —

Prihodnje zborovanje se bo vršilo s hospitacijo vred na trirazredni ljudski šoli v Št. Ilju pri Turjaku meseca maja t. l. Natančneje se bode po vabilih naznanilo. Za tem zaključí gospod predsednik zborovanje želeč vsem udeležencem veselo: „allelujó!“

Jernej Pavlič.

Celje. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za celjski in laški okraj, ima v nedeljo dne 8. maja mes. t. l. ob pol 11. uri — ob 10. uri je pevska vaja — svoje mesečno zborovanje z naslednjim vzporedom: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Društvene reči. 4. Zadnjič izostalo podavanje gospoda J. Supaneka. 5. Iz šolske prakse. 6. Navseti. K obilni udeležbi najvljudneje vabi

o d b o r.

Črešnjevec. Slovenjebistriško učiteljsko društvo zboruje 12. dne meseca maja t. l., ob 10. uri do-

* Popotnik je na razpolaganje. Uredn.

poludne v Slovenski Bistrici po tem-le vspredu: 1. Zapisnik in dopisi. 2. Samovladarstvo učitelja z ozirom na šolski red in šolsko higijeno. (Polanec.) 3. Volitev pregledovavcev računa za leto 1897. 4. Kako se bo obhajala slavnost petdesetletnice presvitlega cesarja pri okrajni uradni konferenci. 5. Kako bo obhajalo naše društvo to slavnost. 6. Iz vprašalne škrinjice. 7. Pevska vaja. („Avstrija moja“, dr. Ipavic, $\frac{3}{4}$). 8. Slučajnosti. Gotovo bode privabil ta pomladanski dan vso č. učiteljsvo okraja v Slov. Bistrico. Za odbor: Polanec.

Konjiški okraj. (Vabilo.) Konjiško učiteljsko društvo priredi v četrtek dne 5. maja mes. t. l. v Čadramu hospitacijo in društveno zborovanje z nastopnim vspredu: 1. Od 9. do 11. ure hospitacija v razredu tovariša L. Černeja. 2. Razgovor o Černejevem podavanju. 3. Zapisnik o zadnjem zborovanju in važnejše društvene zadeve. — Po zborovanju skupni obed in prosta zabava v gostilni gospe Kunej-eve. — Popoldan se event. vrši pevska vaja ter se v ta namen naj blagovolijo prinesiti sekirice seboj. — Zanašam se, da bo društvo polnoštevilo zastopano; a tudi gostje, bodi si učitelji, bodi si neučitelji nam bodo jako dobro došli.

Predsednik.

Kranjski šolski okraj. (Vabilo) k občenemu zboru „Učit. društva za kranjski šolski okraj“, ki bode dne 12. maja mes. t. l. ob 10. uri dopoludne v Škofji Loki. Vspredu: 1. Pozdrav predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Volitev pregledovavcev računov. 5. Poročilo in razgovor gledé na opis kranjskega okraja. 6. Posamezna poročila. 7. Volitev delegatov za X. glavno skupščino „Zaveze“. 8. Posamezni predlogi. 9. Volitev novega odbora. Častiti p. n. društveni členi se pozivljejo, da se udeležé zborovanja polnoštevilo.

Za odbor:

Andr. Rapč, Drag. Česnik,
t. č. tajnik. t. č. predsedn.

Krško. Pedagog. društvo zboruje dne 5. maja meseca ob 10. uri predpoludne v Kostanjevici po nastopnem vspredu: 1. Odborovo poročilo o društvenih knjigah. 2. Razgovor o praznovanju petdesetletnice cesarjevega vladarstva. 3. Prostovoljno predavanje. 4. Pevska vaja za slavnostni koncert. 5. Nasveti. — Zborovanje se bode vršilo v šoli, skupni obed bode v gostilni gospe Bučar-jeve (udeležitev naj se pravočasno naznani gosp. nadučitelju Pavčiču). Gosti dobro došli. K obilni udoležbi vljudno vabi odbor.

Sv. Peter ob Sv. gori. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za kozjanski okraj priredi svoj letošnji majalis dne 5. maja pri Sv. Petru ob Sv. gori sè

sledočim vspredu: 1. Ob 8. uri odhod iz Sv. Petra na Sv. goro. 2. Ob 9. uri tam slovesna sv. maša. 3. Ob 11. uri zborovanje v šolskem poslojpu: a) Pozdrav. b) Zapisnik. c) Podavanje domačega zdravnika gospoda dr. Firbas-a o nalezljivih boleznih šolarjev. d) O premembi šolskih tiskovin, govori Fr. Šetinc. e) Slučajnosti, želje in nasveti. 4. Skupni obed pri vdovi Ani Gabron-ovi.

Na prošnjo predsednika omogočil je slavni okrajni šolski svet udeležbo tudi istim učiteljem — učiteljicam, kateri bi imeli ta dan pouk na ta način, da jim je dovolil isti dan praznovati pomladanski prosti dan, ter jih izvanredno odvezal dolžnosti, prirediti s šolsko deco izlet. — Vabijo se tudi č. gg. tovariši iz sosednih okrajev in prijatelji šole sploh. Za odbor: E. Moric.

Reichenburg. Sevniško-brežiško učit. društvo zboruje v četrtek dne 5. maja mes. t. l. ob pol 10. uri dopoludne v šolskem poslojpu na Vidmu. Vspredu: 1. Petje. 2. Zapisnik. 3. Poročilo predsednika. 4. Preloženo poročilo gosp. Exel-na. 5. Učiteljska dneva 7. in 8. mes. aprila v Gradcu, naslika gosp. Zupan. 6. Pomisleki društvenega blagajnika. 7. Želje in nasveti. — K obilni udeležbi vljudno vabi odbor.

Iz šmarskega okraja. (Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo.) Ker 17. t. m. radi preslabe udeležbe ni bilo zborovanja, izvajal se bo dotični vspredu pri zborovanju 8. dne majnika mes. ob enih popoludne na Podplatu. Obilne udeležbe prosi odbor.

Sv. Trojica v Slov. gor. Učit. društvo Šentlenartskega okraja zboruje dne 1. majnika mes. t. l. ob pol 11. uri dopoludne pri Sv. Lenartu v Slov. gor. Poročevalci: gspđ. Sittig o zborovanju delegatov štaj. zaveze in gg. Bregant, Edvard Čeh ter J. Čuček. K obilni udeležbi vabi odbor.

Vurberg. (Vabilo.) Učiteljsko društvo za ptujski okraj priredi 12. dne maja meseca izlet v Vurberg sè sledočim vspredu: 1. Ob 10. uri sv. maša. 2. Ogledovanje vurberskega grada. 3. Zborovanje, pri katerem bo podaval gospod ravnatelj Schreiner o pouku v oddelkih. 4. Skupni obed (60 kr.). 5. Prosta zabava z godbo in petjem.

Do sedaj se je še vsak izlet našega društva izvrstno obnesel, upati je tega tudi letos in to posebno zato, ker se je odboru p-srečilo za predavanje pridobiti občé priljubljenega učenjaka in blagega prijatelja učiteljev, gosp. ravnatelja Schreiner-ja. Dragi društveniki! pridite polnoštevilo, saj to zahteva od nas stanovska in društveniška čast. Ako je na kateri šoli 12. maja mes. šolski dan, naj si izprosi dotični učitelj dopust, saj sem prepričan, da bodo slavne šolske oblastnije rado stno v to privolile,

kar pospešuje napredek učiteljev. Čast, tovariši (ice) sosednih okrajev! Pridite v prav obilnem številu k našemu izletu, da si zamoremo bratovsko podati roke ter se v veseli družbi razvedriti. — Vsi pri-

jetelji šole dobro došli! — Da bo pa mogoče obed oskrbeti, prosim najpozneje do 10. maja mes. za naznanilo, koliko oseb se bo iz posameznih krajev udeležilo. Žih er, predsednik.

Dopisi in razne vesti.

S Kranjskega. Kakor smo že zadnjič omenili, zboljšal je naš slavni deželni zbor naše plače. Zakon je prav lep, a vendar nekako nejasen, ena točka nam pa prav nič ne ugaja, namreč ta: § 3, z ozirom na izvršna službovanje in na posebne razmere službenega mesta more se učiteljsko osebje uvrstiti odnosno premakniti v višjo plačilno vrsto tudi ne gledé na službeni čes. — Čemu je bilo to treba sprejeti v zakon. Komu li na ljubo? Le škoda, da so v naši deželni zbornici tudi advokatje in da je celo sam sodnik bil referent tej stvari. Še celo nek česki list se spodtika nad to točko. Ta točka je zopet nekaka „protekcija“ za kameleone, in „cokla“ za „one, ki se ne obračajo po vetru“.

Našim državnim poslancem pa pokladamo sledečo prošnjo na srce, da jo uvažujejo. V državnem zboru naj stavijo predlog, da se omeji krajnim šolskim svetom delokrog, t. j. krajni šolski svet naj ima nalogo, skrbeti edino za vzdrževanje šole: drugo pa, namreč, izbiranje „terno-predloga“ in nadzorovanje pouka po krajnih šolskih nadzornikih naj se odpravi.

In za to imamo dovolj razlogov. Le oglejmo natančneje celo stvar. a) V krajnih šolskih svetih sedé, posebno po vaseh, večinoma možje, kojih tretjina skoro ne zna brati in pisati, ali le za silo ime podpisavati. Večina od njih je od mladih nog pohajala za živino; pozneje „štrglala“ konje in kidała gnoj. Njih duševno obzorje ne sega dalje, kakor njih pašniki. In ti razsodni(!?) in razsvetleni možje sodijo potem ljudskega učitelja, ki je moral trgati hlače po šolskih klopeh od 7. do 20. leta, ki ima v roki zrelostno in sposobljenostno spričevalo, ki ima več v peti, kakor vsi oni skupno v glavah. Ali ni to gola ironija? Le pojdite takoj po prvi taki seji v prvo gostilno, slišali bode te učene može neusmiljeno mrevariti vse prosilce od prvega do zadnjega, in drugi dan se za vsakim plotom obdelujejo učitelji prosilci. In to gotovo mnogo pripomore k ugledu ljudskega učitelja, ka-li!?! Ali ni potem učitelj, ki je slučajno po krajnem šolskem svetu sestavljeni „terni“ dobil službo, v vednem strahu, da mu eden ali drug ud krajnega šolskega sveta zabriše nekega dné opazko: „Kaj bodeš, saj si z mojo pomočjo prišel k nam, ko bi mene ne bilo, bi moral še vedno stradati“.* To so evetke na naši lepi življenski poti! Kaj bi rekla častita

duhovščina, ko bi cerkveni ključarji imeli istotako nalogo pri nastavljenju župoikov in kapelanov?! b) Ljudje, ki niti pojma nimajo o šolstvu sploh, kaj še le o didaktiki, pedagogiki, naj sodijo in nadzorujeja učitelja, ki je prebil izpit pred c. kr. izpraševalno komisijo in čigar spričevalo je dostojno do skoraj vseh višjih služb. In ali nismo prisegli pred nastopom službe, da se bomo ravnali po zakonih. Smo res mi učitelji taki breznačajneži in take ničle, da niti naše prisege nimajo nič veljave? Ali niso dovolj c. kr. okrajni šolski nadzorniki, torej tudi tem se ne zaupa! — Gledé na „terno“-predloge svetujemo, da naj „terno“ sestavi c. kr. deželni šolski svet, to potem pošlje c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v pregled in potem izbere c. kr. deželni šolski svet dotičnika.*

Odpravi naj se dalje tisto tajno kvalifikovanje. Kako se ujema to z zdravo pametjo, če imajo tako razsodni ljudje (!?) kakor so udje posameznih krajnih šolskih svetov pravico pregledati to kvalifikovanje, ki je šestokrat sestavljeno na podlagi osebne mržnje ali priljubljenosti; vsaj se to prav lahko zgodi, ker je obtožencu to tako zapečatenó z devetimi pečati: a) izobražen učitelj niti svoje lastne obsodbe ne sme pregledati. To so pač še zakoni iz starih dob.

V Ljubljani se snuje šolski muzej. V tem muzeju se bode pač zrcalilo delovanje slovenskega učiteljstva, da bode svet znal, da nam naših zboljšanih plač niso darovali, kakor „slovensko učiteljsko društvo“ misli, ker je toliko deputacij poslalo skoro k vsakemu poslancu posebej — temveč, da smo jih že davnej zaslužili. Misel, da se osnuje šolski muzej povodom jubileja našega vladarja, je že leta 1896. tovariš Š—a v 5. šte. „Popotnika“ sprožil, kakor sem bil slučajno v „Popotniku“ staknil. V onem članku je še več jako dobrih nasvetov, izmed kojih se je eden že tudi deloma izvršil, namreč ta, da naj postane eden naših listov političen in da naj izhaja večkrat na mesec. Te ideje se je „Učiteljski Tovariš“ nekaj poprijel. Slovensko učiteljstvo pa opozarjamo, da izvede tudi ostale točke onega imenovanega predloga.

V tem času zbirajo stalni odbori tudi snov

* Temu ne moremo pritrditi. Okrajni šolski svet ima itak kaj malo pravic in je povsem le izvrševalen organ deželnega šolskega sveta. Ko bi obveljal Vaš nasvet, bi se vzela okrajnim šolskim svetom zadnja betvica samostojnih pravic in bili bi potem povsem odveč. Uredn.

* Istina; znano nam je več takih slučajev.

za razne referate za okrajne učiteljske konferencije. Može se v potu svojega obraza po dolgotrajnem premotrivanju odločijo za kak praktičen nastop v tej ali oni stroki. To so vendar že preživele stvari, taki referati so bili pač umestni v času, ko so službovali po šolah dosluženi korporali. Danes pa, ko imamo vsi ista spričevala v roki, da smo enako dolgo trgali hlače po pripravniških klopeh, so taki nastopi prava nezmisel, posebno pri okrajnih učiteljskih konferencajih.* Jako pripraven referat bi bil letos pač ta: „Razvoj ljudskega šolstva s posebnim ozirom na slovensko slovstvo v času od l. 1848 — 1898. torej v dobi vladarja.“ Ali: „Pregled slovenskega šolskega (pedagogičnega) slovstva v dobi 1848—1898. — Tu naj se bi omenjale vse spremembe raznih šolskih knjig, vsi spisi, razni slovenski pedagogi in njih dela itd.

Pri nas na kranjskem se še vedno kriči po časopisih, da krščanski stariši zahtevajo verske šole. Tako smo v eni zadnjih številk „Slovenskega Glasnika“ čitali.

Gospoda, najprvo nam vendar že enkrat podajte natančen program, kako si mislite na Slovenskem versko šolo; primerjajte potem šole na Slovenskem z vašo versko šolo, in tedaj se le kričite, če bode v resnici še imeli povoda: „Proč s sedanjo šolo, verske šole nam dajte!“ Dokler pa tega ne storite, pa povdarjamo, da je vaš klic „verska šola“ le goli humbug. Δ

(„Slovenska Matica“) bode v sredo dne 27. aprila mes. t. l. ob šestih zvečer v „Narodnem domu“ na Franc-Jožefovi cesti št. 10 imela svoj XXXIII. redni občni zbor. Vrsta razpravam: 1. Predsednikov ogovor. 2. Letno poročilo tajnikovo o dobi od 1. junija lani do 15. aprila letos. 3. Sklep računa o društvenem novemem gospodarstvu za 1897 leto.** 4. Volitev treh računskih presojevalcev. (§ 9 a) dr. pravil.). 5. Proračun za leto 1898. 6. Dopolnilna volitev društvenega odbora. Po § 12. društvenih pravil letos izstopijo iz odbora gg.: dr. Dolence Hinko, † Kersnik Janko, Koblar Anton, dr. Lampe Franc, Levec Franc, dr. Serbec Jožef, Šuklje Franc, Šuman Jožef, dr. Tavčar Ivan in Žumer Andrej. V odboru pa še ostanejo gg.: Bartel Anton, dr. Detela Franc, dr. Glaser Karol, Grasselli Peter, dr. Gregorič Anton, Gregorič Simon, Hubad Franc,

* Tudi v tem se z gospodom dopisnikom ne moremo strinjati. Učitelj se v didaktično metodičnem orizu nikdar ne more izučiti, in najspretnější se bode, ako stopi v delavnico svojega tovariša, znabiti marsičesa naučil, kar bode njegovo daljno delovanje povspeševalo. Toda za akademične nastope v konferencajih brez učencev se tudi mi ne moremo ogreti. Prepričani pa smo, da bodo hospitacije, kakor se vršijo v mariborskem okraju, rodile v tem oziru obilo dobrega sadu. Uredn.

** Računski zaključki so gospodom društvenikom v društveni pisarni na ogled in jim bodo pri občnem zboru tiskani na razpolaganje.

dr. Janežič Janez, dr. Jarc Anton, Kržič Anton, dr. Lesar Jožef, Majciger Janez, dr. Murko Matija, Pleteršnik Maks, dr. Požar Lovro, Rutar Simon, Senekovič Andrej, dr. Sket Jakob, dr. Staré Jožef, Stegnar Feliks, Sušnik Ivan, Svetec Luka, Šubič Ivan, Tavčar Alojzij, Vavru Ivan, Vilhar Ivan, Wiesthaler Franc, Zupančič Ant., Zupančič Vilibald in dr. Zupanec Jernej. Vsaj 20 odbornikov mora po § 12. dr. pravil. navadno bivati v Ljubljani; izstopivši smejo biti zopet voljeni. Pri volitvi treh računskih presojevalcev in pri volitvi odbornikov se všteto tudi zakonito podpisani volilni listki ne navzočnih društvenikov. 7. Samostojni predlog društvenega odbora, da se društvena knjižnica odstopi deželnemu muzeju in v tej stvari stopi v dogovor z deželnim odborom. 8. Posamezni predlogi in nasveti.*

(Častnim občanom) imenovali ste občini Činžat in Kumen na Pohorju nadučitelja Franc Praprotnika v Mozirju. To izvanredno čast sta mu podelili imenovani občini kot nepozabnemu dobrotniku posebno na šolskem polju, pa tudi kot izbornemu pospešitelju sadjereje in kmetijstva za časa njegovega službovanja kot nadučitelj pri Dev. Mar. v Puščavi. Pristrčno se radujemo na zasluženem tem odlikovanju vrlega našega tovariša, s katero se je počastil ves naš stan. Čast pa tudi občinam, ki se svojih pravih prijateljev in dobrotnikov hvaležno spominjajo. Ad multas anos!

(Odlikovanje.) Šolski ravnatelj v Slovenjem Gradcu, gospod Jožef Barle, dobil je zlati zaslužni križec. Čestitamo! Na mnogaja leta!

(Imenovanje.) Novomeški profesor, gospod Luka Pintar, imenovan je skriptorjem licealne knjižnice v Ljubljani.

(† Jančez Sima), c. kr. vadniški učitelj v Ljubljani, je umrl dne 11. t. m. v Gorici, kamor je šel iskat zdravja. N. v. m. p.!

(Umrli) je v Crkljah na Gorejskem bivši nadučitelj, mnogoletni župan in častni tamošnji občan gospod Andrej Vavken. Bil je zaveden narodnjak, marljiv in dober učitelj. Svoječasno je uglasbil tudi več cerkvenih in drugih pesmi. Blag mu spomin!

(Razširjene šole.) C. kr. dež. šolski svet štajarski je odredil, da se ima dvorazredna ljudska šola na Ptujski gori razširiti v trirazrednico. Dosedaj četirirazredna šola v Makolah pa je o veliki noči postala petrazrednica.

(Nemško-nacionalni učitelji) na Štajarskem — na čelu seveda Mariborčani — snujejo „Nemško štajarsko učiteljsko zvezo“ in hočejo tako na vsak način pognati zagozdo v dosedanjo

* Kdor želi v smislu § 4. lit. a) društvenih pravil staviti kak nasvêt, ga mora po § 2. lit. a) opravičnega reda predložiti odboru in storiti to vsaj do 23. aprila mes. t. l., ako hoče, da pride v občnem zboru na razgovor.

stanovsko organizacijo in solidarnost štajarskega učiteljstva. Morda pa sčasoma spoznajo, da narodni šovinizem stanovskim težnjam učiteljstva ne more koristiti, ker ruši edinost, podjeda naš vpliv in tako tudi podkopava naš stanovski ugled. Mesto, da bi vse učiteljstvo cele Avstrije združilo svoje moči v vesolnem avstrijskem učiteljskem društvu in tako postalo res nepremagljiva falanga napram vsakojakim naskokom, najdejo se še vedno kratkovidneži, ki hočejo v resnih časih loviti — prazne pene.

(Vadniškega učitelja mesto), s prejemki X. činovnega razreda, je razpisano na ljubljanskem c. kr. učiteljišču. Prošnje, naslovljene na visoko c. kr. naučno ministerstvo, je vlagati pri visokem c. kr. deželnem šolskem svetu kranjskem do dne 15. maja meseca t. l.

(Društvo sv. Cirila in Metoda kava) je izšla. Zaklopnica v narodnih barvah po $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{1}{10}$ kg vsebine in ovitkom je napis: „Kava družbe sv. Cirila in Metoda v Ljubljani“. Varstvena znamka je podoba sv. Cirila in Metoda. Blago je iz najboljših cikorijskih. Cene na drobno in debelo so iste, kakor vsaki drugi do sedaj rabljivi kavi. Založnik te kave je Ivan Jebračin, trgovec v Ljubljani, Valvazorjev trg.

Rojakinje in rojaki! Sezite po tej domači kavi, razširjajte ž njo slovensko ime in podpirajte družbo sv. Cirila in Metoda!

Osobito priporočamo našim častitim ženskim podružnicam družbe sv. Cirila in Metoda, naj v svoji občje priznani vnemi za narodovo korist delujejo v to, da bo de odslej rabila slehrna slovenska gospodinja le to izborno domačo kavo.

(O „Lehrerbund“-ovem delegacijskem zborovanju) dne 7. in 8. t. m. poročamo natančneje še le prihodnjič, ker nam za to številko objavljenoročilo ni še došlo. Prosimo torej p. n. čitatelje oproščenja.

Premembe pri učiteljstvu. Učitelj v Št. Petru v Sav. dolini, gosp. Jožef Zorn, premeščen je iz službenih ozirov v Loko pri Zidanem mostu. Gosp. Anton Godec, poduč. v Lembahu, postal je učitelj ravno tu. Gosp. Martin Vodenik v Slov. Bistrici dobil je poduč. mesto v Brežicah, ne pa, kakor se nam je napačno poročalo, v Poličanah, a v Poličane je prišel za podučitelja gosp. Jožef Koklj, dosedaj pri Kapeli bl. Radgone. — Okrajni pomožni učitelj za okr. glavarstvo Maribor, gosp. Alojzij Schamp, dosedaj v Kamnici oziroma Zgornji Sv. Kungoti prideljen je v petrazrednico razširjenjej šoli v Makolah. Semkaj je tudi premeščen suplent v Črešnjevcih, gosp. Anton Šebat, v Črešnjevce pa pride za suplentinjo gospa J. Šampri-ova. Suplentinja v Selah, gspc. Ana Šampri je premeščena k Sv. Marjeti niže Ptuja.

St. 708. **Razpis učiteljskih služb.**

- V tem okraju se razpisujejo sledeče službe:
1. nadučitelja - voditelja dvorazrednice v Batujah;
  2. učitelja-voditelja enorazrednic v Gaberjah pri Sovodnjah, Plaveh in Vederjanu;
  3. potovalnega učitelja za Srednje-Kambrško;
  4. učiteljic v Ajdovščini, Katu, Lokavci, Černičah.

Vse službe so III. plačilne vrste z dohodki določenim v deželnih šolskih zakonih iz 10. dne marca meseca 1870 in 15. oktobra 1896. l. Potovalni učitelj ima še 100 gld. potnine.

Prošilci naj vložijo prošnje s pričevali usposobljenosti najdalje do dne 4. junija meseca 1898. l., pri c. kr. okrajnem šolskem svetu v Gorici.

C. kr. okrajni šolski svet v Gorici dne 12. aprila meseca 1898. l.

Nadučitelj na dvorazrednici

želi službo menjati. Natančneje pové iz prijaznosti: Uredništvo „Popotnika“.

Na zahtevanje se pošilja **brezplačno**

ilustrovani cenik

za navadne in c. kr. izklj. privileg. harmonije in didaktfone.

V obila naročila se priporoča trdka:

Josef Lenarčič & Comp.
na Vrhniku pri Ljubljani.

Vsebina. I. Pouk v realijah-vzgojevalna sila. (Lud. Černej.) (Konec.) — II. Slovniska teorija Kernova. (Dr. J. Bezjak.) (XXV.) — III. Drobiž o računstvu. (Iv. Vrščaj.) (I.) — IV. Slovstvo. (Novosti.) — V. Zgodovina ljutomerske šole. (M. Slekovec.) (V.) — VI. Društveni vestnik. — VII. Dopisi in razne vesti. — VIII. Natečaji in inserati.

Lastnik in založnik: „Zaveza“

Tisk tiskarne sv. Cirila v Mariboru.

Nov šopek napevov za šolo je:

Štirideset napevov za šolske pesmi
v Koprivnik-Majcenovi „Začetnici“.

Na svetlo dal Anton Kosi, učitelj.

Cena 25 kr.

Knjžica se naroča — najbolje s poštno nakaznico — pri izdavalcu v Središču, kateri ima v zalogi tudi „Zabavno knjižnico za mladino“. Sedmi zvezek tega mladinskega zbornika je ravnokar zagledal beli dan. Cena snopiču je 15 kr. ozir. 17 kr. s poštnino vred. 2-8

„Slovanska knjižnica“

izhaja vsak mesec v 5 do 6 pol obseznih snopičih. Cena za celo leto 1 gld. 80 kr., v razprodaji pa po 18 kr. snopič. — Doslej je izšlo že 70 snopičev.

„Knjižnica za mladino“

Doslej sta izšla dva letnika po 12 snopičev, torej skupaj 24 snopičev. Cena letniku je 2 gld. 40 kr., posameznim snopičem pa 25 kr. — Naročila sprejema „Gorička tiskarna A. Gabršček“ v Gorici. — V Mariboru se pa dobé v prodajalnici Marije Pristernik, Tegetthoffstrasse št. 13.